

29. mars 2008

Forsvaret: Fortsatt nedbygging, - eller ser det bare slik ut?

Proposisjonen drøfter mange viktige og riktige forutsetninger for en tjenlig utvikling av Forsvaret, men den svikter på et avgjørende punkt: Den gir ingen politiske forpliktelser med hensyn til Forsvarets økonomiske grunnlag i fireårsperioden. De antydningene som gis tilfredsstillende ikke forutsetningen for å unngå en "styrt nedbygging".

Så ligger den der, St.prp. nr. 48 (2007-2008) *Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier*. I den grad proposisjonens tittel uttrykker en programerklæring fra Regjeringen, gir den en viktig presisering. Det skal fortsatt være vårt folks, ikke andre folks interesser som skal ligge til grunn for Forsvarets utvikling og innsats. Forsvar er ikke bistand.

I et innledende kapittel på fem tekstsider listes på et generelt nivå en rekke fornuftige og ukontroversielle forutsetninger for forsvarsplanleggingen. Det gis også en konkret og tydelig presisering av utfordringene:

"Regjeringen legger vekt på å styrke Forsvarets evne til å utføre de grunnleggende nasjonale oppgavene, med fokus på tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i nord. (...) Norge har et tydelig og konkret behov for en troverdig forsvars- og krisehåndteringsevne, som også er tilpasset og underbygger NATOs evne til å ivareta vår grunnleggende sikkerhet. Behovet springer ut fra Norges geopolitiske plassering og strategiske interesser knyttet til ressursforvaltningen i våre nærområder. *Denne dimensjonen ved vår sikkerhetspolitiske situasjon skiller oss fra mange av våre allierte og partnere, som i stor grad kan rendyrke sine forsvar mot internasjonal innsats.*"
(Uthevet her)

Dette er selvsagt kan man si, når det først står skrevet, men det fjerner i alle fall all usikkerhet om forståelsen av at vårt land har mer omfattende oppgaver for forsvaret enn land vi ellers sammenligner oss med. Desto større nedtur når det så viser seg at denne innsikten ikke er tilstrekkelig til å bevege Regjeringen til et forslag om økonomiske rammer for forsvarsbudsjettene i kommende fireårsperiode som ville

sikret mot en fortsatt nedbygning av Forsvaret.

La oss minne om hovedtallene her. Forsvarsstudien 2007 (FS-07) og Forsvarspolitisk utvalg (FPU) legger til grunn det innlysende, at en fortsatt nedbygning av Forsvaret bare kan unngås dersom forsvarbudsjettene følger lønns- og prisutviklingen i *forsvarssektoren*. Ut fra erfaringstall vil det innebære en (gjennomsnittlig) budsjettvekst på ca 1,5% per år, ut over vanlig konsumprisvekst. (FS-07 legger videre til grunn at 0,5% årlig i tillegg kan spares ved fortsatt driftsrasjonalisering.)

Hva sier så proposisjonen? "Regjeringen legger opp til at forsvarsrammen trappes opp med 800 mill kr i forhold til 2008-nivået, til 32,34 mrd. kroner." Her er fire forhold viktige:

1. Det sies ikke klart at dette nye nivået vil gjelde hvert av årene i perioden 2009-2012. Tvert imot kan man få inntrykk av at 32,34 mrd. kroner kanskje er et mål for slutten av perioden, - eller hvordan skal dette forstås? Her må statsråden forklare.
2. Behovet for en budsjettutvikling som følger kostnadsutviklingen i forsvarssektoren understrekes ikke, bortsett fra i Forsvarssjefens kommentar i vedlegget. Det gis ikke klare løfter i så måte. Selv hvis nivået 32,34 mrd. kroner holdes hvert år i perioden (med vanlig prisjustering) vil budsjettet allerede i 2010 ligge under kravet for å unngå videre nedbygging med FS-07/FPUs strukturforslag.
3. I forhold til FS-07 og FPU's strukturforslag og budsjettforutsetninger (som altså ikke oppfylles i proposisjonen) legger proposisjonen opp til økede utgifter, bl.a. til drift av SKJOLD-klassen, mer omfattende førstegangstjeneste, osv. Nyttige formål, men altså ikke finansiert gjennom fireårsperioden innenfor den foreslåtte strukturen som helhet. Gjennomføringen av disse tiltakene vil derfor skje på bekostning av noe annet.
4. Proposisjonen foreslår et tak på 730 mill. kroner for de direkte kostnadene ved utenlandsoperasjonene som skal dekkes innenfor budsjetttrammen. I dag er disse kostnadene omkring det dobbelte. Kostnader over taket foreslås i fireårsperioden dekket ved tilleggsbevilgninger. – Dette er vel og bra, men et forhold som ikke omtales i proposisjonen er jo at Forsvaret i dag er sterkt underbudsjettet for nåværende struktur og aktivitet. Hvor stor denne underdekningen er, avhenger av tidshorizonten for beregningene, men den er i alle fall på nivå med de samlede budsjettøkningene som (kanskje) kan komme.

Ut fra ovenstående er det vanskelig å se hvordan forsvarssjef Sverre Diesen skal unngå å bli tvunget til å planlegge for fortsatt styrt nedbygging, dersom proposisjonen vedtas.

Han har uttalt offentlig at hvis videre nedbygging er akseptabelt for politikerne, så er det akseptabelt for ham. Spørsmålet for Stortingets behandling er om det er akseptabelt for *landet* å bli stående uten en hær, noe som nå må sees som en reell, kortsiktig mulighet.

- - -

Det kunne vært fristende å belyse den nærmest groteske kontrasten mellom proposisjonens innsiktsfulle ordrikdom over 150 sider, og fraværet av økonomisk sammenheng i forslagene (to sider). Men dette er ikke tidspunktet for den analysen. I Stortingets behandling ligger en siste, liten mulighet til å unngå økonomisk virkelighetsflukt. Nå er det alvor for alle som er opptatt av "... Forsvarets evne til å utføre de grunnleggende nasjonale oppgavene ..." *5*